בְּשֻׁטְרֵי הַקְּנָאָה – בשטר בו נעשית הקנאה בזמן החתימה על שעבוד הנכסים בין אם תהיה הלוואה ובין אם לא תהיה, ובאופן זה בדין הוא שייגבו הקרקעות שנמכרו מזמן הכתוב בשטר, דְּהָא שַׁעְבֵּיד הלוה נַפְשֵׁיהּ – עצמו ונכסיו מאותו הזמן שנכתב השטר, ונשתעבדו כל קרקעותיו מיד, למרות שבפועל היתה ההלוואה רק לאחר זמן, ולכך אין בזה פסול של שטר מוקדם ומותר לכתחילה לכתוב שטר חוב ללוה ללא המלוה. אבל שטר הלוואה סתם שלא שיעבד הלוה את נכסיו בשעת הכתיבה, אין כותבים ללוה אם אין המלוה עמו מחמת החשש שההלוואה תהיה רק לאחר זמן והמלוה יגבה מהלקוחות שלא בדין.

מקשה הגמרא: אִי הָכִי, מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי [–משנתינו שנכתב בה] אִם יֵשׁ בָּהֶן – בשטרות אַחֲרָיוּת נְכָסִים לֹא יַחֲזִיר המוצא את השטר, וְאוֹקִימְנָא [–והעמדנו את דין המשנה שמדובר] כְּשֶׁחִיֵּיב מוֹדֶה בחובו שלוה ולא פרע, ובכל זאת אין מחזירים את השטר מִשּׁוּם החשש שֶׁמָּא כָּתַב הלוה את השטר בכדי לְלוֹת בְּנִיכָּן וְלֹא לָוָה עַד תְּשֻׁרֵי וְאם נחזיר את השטר אָתֵי [–יבוא המלוה] לְמִטְרַח – לגבות מהלָקוחות שֶׁלֹּא כַּדִּין, כאמור למעלה, וקשה, אַמַּאי לֹא יַחֲזִיר, נֶחֱזֵי – נבדוק את תוכן השטר ונראה, אִי מדובר בְּשֶׁטַּר הַקְּנָאָה הָא שַׁעְבֵּיד לֵיהּ נַפְשֵׁיהּ ואין חשש זה קיים, ולמה לא יחזירנו, וְאִי בְּשֶׁטַּר דְּלֹא הַקְּנָאָה גם כן מדוע שלא יחזיר, שהרי לֵיכָּא לְמֵימַשׁ – אין לחשוש שמא נכתב השטר בכדי ללוות ולא לוה, דְּהָא אָמְרַתְּ כִּי לֵיכָּא מַלְוֶה בַּהֲדֵיהּ לֹא כָּתְבִינַן – שהרי הכרענו שאין כותבים שטר שאינו שטר הקנאה ללא שהמלוה נוכח בכתיבת השטר וראו העדים שנתן המעות ליד הלוה.

מיישבת הגמרא: אָמַר לָךְ רַב אַסִּי, אַף עַל גַּב דְּשֻׁטְרֵי דְּלֹא הַקְּנָאָה כִּי לֵיכָּא מַלְוֶה בַּהֲדֵיהּ לֹא כָּתְבִינַן, בכל זאת בְּמַתְנִיתִין, כֵּיוָן דְּנָפַל אִתְּרַע לֵיהּ [–נפגמה חזקת כשרותו], וְחַיְישִׁינַן דִּלְמָא אִקְּרִי וְכָתוּב – ויש לחשוש שמא אירע וכתבו את השטר שלא בנוכחות המלוה, ולמרות שהזמן הכתוב בשטר הוא ניסן, לא היתה ההלואה עד תשרי והגביה מהלקוחות היא שלא כדין, ואם כן השטר פסול, ומחמת כן לא נזהר בו המלוה.

אביי מביא יישוב נוסף לבאר מדוע כותבים שטר ללוה אף ללא המלוה ואין חוששים שמא תהיה ההלואה בזמן אחר והגביה מהלקוחות תהיה שלא כדין: אֲבָל אָמַר, עֲדָיו של הלוה בַּחֲתִימָתָן – בעצם חתימתם, זָכִין לוֹ – למלוה את הכתוב בשטר, וַאֲפִילּוּ שְׁטָרֵי דְּלֹא הַקְּנָאָה כותבין ללוה בלא מלוה, שאפילו לא ניתנו המעות משתעבדות הקרקעות מעת חתימתם. ומה שלא אמר אביי כרב אסי, היינו מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לֵיהּ על דבריו, שבֵּיוָן דְּאָמְרַתְּ בְּשֻׁטְרֵי דְּלֹא הַקְּנָאָה כִּי לֵיתֵיהּ לְמַלְוֶה בַּהֲדֵיהּ לֹא כָּתְבִינַן – מכיון שלשיטתך אין כותבים ללוה שטר שאינו שטר הקנאה אם המלוה אינו נוכח בכתיבת השטר, לֵיכָּא לְמֵימַשׁ דְּאִקְּרִי וְכָתוּב – אין לחשוש שמא אירע ונכתב השטר שלא בנוכחות המלוה כיון שאסור לעשות כן.

הגמרא דנה בדברי אביי שבכל עדים החותמים על השטר, חל השיעבוד בזמן החתימה. מקשה הגמרא: אֶלָּא הָא דְּתָנַן במשנה (לקמן יח.) מָצָא גִּיטֵּי נָשִׁים וְשטרות שִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים כנענים, או שמצא דַּיְּיתֵיקֵי – שטר צוואה שנכתב מפי שכיב מרע, או שמצא שטר מַתָּנָה שנכתב מפי אדם בריא, וְשׁוֹבְרִים – שטר המעיד על פירעון חוב, ואינו יודע אם להחזירם למי שכתבם או למי שנכתבו עבורו, חֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר את השטר לא לכותב השטר ולא למי שנכתב עבורו, שאנו חוששים שֶׁמָּא כְּתוּבִים חָיְּבוּ על מנת ליתנם, וְקודם שנמסרו למי שנכתבו עבורו, נִמְלַךְ עֲלֵיהֶם מי שכתבם שֶׁלֹּא לִיתְּנָם. ולפי שיטת אביי יש להקשות, וְכִי נִמְלַךְ עֲלֵיהֶם מַאי הָוֵי – מה החשש שנמלך הכותב שלא למוסרם למי שנכתבו עבורו, וְהָא אָמְרַתְּ עֲדָיו בַּחֲתִימָתָן זָכִין לוֹ, וגם אם נמלך הכותב, כבר שיעבד עצמו לכל הכתוב בשטר.

מיישבת הגמרא: הָנֵי מִילֵּי שהשיעבוד חל בזמן חתימת העדים, היינו דווקא הֵיכָא דְּקָטְמוּ לְיָדֵיהּ – באופן שלאחר זמן הגיע השטר ליד מי שנכתב עבורו, ולמפרע חל השיעבוד מזמן החתימה, אֲבָל הֵיכָא דְּלֹא קָטְמוּ לְיָדֵיהּ – אבל במקרה שמעולם לא הגיע השטר ליד מי שנכתב עבורו, לֹא אַמְרִינַן שחל השיעבוד בזמן חתימת העדים, ולכך יש לחוש שמא נמלך הכותב ולא הגיע השטר כלל למקבל, ולא זכה במה שכתוב בשטר.

הגמרא חוזרת ומקשה על דברי אביי ממשנתינו: אֶלָּא מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי [–משנתינו שנאמר בה] מָצָא שְׁטָרֵי חוֹב אִם יֵשׁ בָּהֶם [–שנכתב בשטרות] אַחֲרָיוּת נְכָסִים לֹא יַחֲזִיר משום שאנו חוששים שהמלוה יגבה מהלקוחות שלא כדין, וְאוֹקִימְנָא [–והעמדנו את דין המשנה] כְּשֶׁחִיֵּיב [–כשהלוה] מוֹדֶה בחובו שלוה ולא פרע ואין מחזירים את השטר למלוה מִשּׁוּם שֶׁמָּא כָּתַב לְלוֹת בְּנִיכָּן כמו שכתוב בשטר, ובפועל לֹא לָוָה עַד תְּשֻׁרֵי, ויש להקשות, בִּשְׁלָמָא לְרַב אַסִּי דְּאָמַר שהדין ש׳כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו׳ ואין חוששים שמא יכתוב בניסן וילוה בתשרי, הוא משום שמדובר בְּשֻׁטְרֵי אַקְנְיָתָא שעשו בהם קנין על שיעבוד הקרקעות למרות שלא היתה הלוואה, מוֹקֵי לָהּ [–יעמיד את המשנה] בְּשֻׁטְרֵי דְּלֹא אַקְנְיָתָא שלא חל בהם שיעבוד הקרקעות עד זמן ההלואה, וְכִדְאָמְרִינַן לעיל שמחמת הנפילה חוששים שאירע ונכתב השטר למרות שלא היתה הלוואה. אֶלָּא לְאַבַּיֵי דְּאָמַר עֲדָיו בַּחֲתִימָתָן זָכִין לוֹ, ובכל שטר חל השיעבוד בזמן חתימת העדים וכותבים אותו ללא שהמלוה עמו, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר – מדוע נאמר במשנתינו שלא יחזיר למלוה, הרי אף אם לא היתה ההלואה בזמן הכתוב השטר, בדין הוא שיגבה המלוה את הקרקעות מהזמן הכתוב בשטר, שהרי בחתימת העדים השתעבדו הקרקעות לפירעון החוב.

מיישבת הגמרא: אָמַר לָךְ אַבַּיֵי, מַתְנִיתִין הֵיכִי דַּעֲבָא שלא יחזיר, משום דְּחֵיישׁ שאנו חוששים לְפַרְעוֹן וּלְקִנּוּנְיָא – שמא נפרע החוב וכבר בטל שיעבוד השטר, ועשו המלוה והלוה קנוניא ביניהם שיודה הלוה בחובו ויגבה המלוה קרקעות מהלקוחות ויחלקו ביניהם. ולכך, בשטר שכתוב בו אחריות נכסים לא יחזיר המוצא את השטר משום שחוששים לקנוניא, אבל בשטר שלא נכתב בו אחריות נכסים סבר רבי מאיר שיחזיר המוצא את השטר למלוה, כיון שהלוה מודה בחובו ואין השטר ראוי לגבות בו מהלקוחות. וחכמים סברו, שלמרות שלא נכתב אחריות נכסים בשטר, אין מחזירים אותו, כיון ש׳אחריות טעות סופר׳ וגובים בשטר זה מהלקוחות, ויש חשש לקנוניא בין המלוה והלוה ולגביית קרקע מהלקוחות שלא כדין.

שואלת הגמרא: וְלִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר (לקמן טז:) שהמוצא שטר הקנאה בשוק יחזיר את השטר למלוה ולֹא חַיְישִׁינַן לְפַרְעוֹן משום שאם השטר היה פרוע, היו קורעים אותו בזמן הפרעון, וְמטעם זה גם אינו חושש לְקִנּוּנְיָא, שהרי בשעת הפרעון הוא קורעו ואיך יעשו קנוניא לאחר זמן, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר – איך יבאר שמואל את משנתינו שאין מחזירים שטר חוב שיש בו אחריות נכסים. הָנִיחָא אִי סָבַר לֵיהּ שמואל כְּרַב אַסִּי דְּאָמַר שדין ׳כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו׳ הוא בְּשֻׁטְרֵי הַקְּנָאָה, אבל בסתם שטרות אין השיעבוד חל בשעת הכתיבה, מוֹקֵי מַתְנִיתִין [–יעמיד את המשנה] בְּשֻׁטְרֵי דְּלֹא הַקְּנָאָה שלא חל בהם שיעבוד הקרקעות עד זמן ההלואה, ולכך אין מחזירים את השטר למלוה משום החשש שיגבה בהם שלא כדין, אֶלָּא אִי סָבַר שמואל כְּאַבַּיֵי דְּאָמַר שדין ׳כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו׳ נאמר בכל השטרות, משום שאנו אומרים עֲדָיו בַּחֲתִימָתָן זָכִין לוֹ ובכל שטר חל שיעבוד בזמן חתימת העדים, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר – איך יבאר שמואל את משנתינו, הרי הוא סובר שאין חוששים שכבר היה פרעון והודאת הלוה היא לשם קנוניא, וכמו כן אין לחוש שמא כתב לללוות בניסן ולא לוה עד תשרי, שהרי בחתימת העדים השתעבדו הקרקעות לפרעון החוב.

משיבה הגמרא: שְׁמוּאֵל מוֹקֵי לְמַתְנִיתִין – שמואל יעמיד את המשנה כְּשֶׁאֵין חַיָּיב מוֹדֶה בחובו, אלא טוען שלא היתה הלוואה והשטר מזויף, ולכך אין מחזירים את השטר למלוה.

שואלת הגמרא: אִי הָכִי כִּי אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים אַמַּאי יַחֲזִיר המוצא למלוה, נֵחִי דְּלֹא גָּבֵי – אמנם אין המלוה גובה על ידי

המשך בעמוד לז

השטר מִן מְשַׁעְבְּדֵי שביד הלקוחות, אבל מִקרקעות בְּנֵי חֲרֵי שביד הלוה מְגַבֵּי גְּבֵי – הוא גובה למרות שהלוה אינו מודה בחובו. משיבה הגמרא: דברי שְׁמוּאֵל הם לְפַעֲמֵיהּ [–לשיטתו] דְּאָמַר שְׁמוּאֵל, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר שְׁטַר חוֹב שֶׁאֵין בּוֹ [–שלא נכתב בו] אַחֲרָיוּת נְכָסִים, אֵין גּוֹבֶה בו המלוה לֹא מִמְּשַׁעְבְּדֵי וְלֹא מִבְּנֵי חֲרֵי ומחמת כן אין סיבה שלא להחזיר את השטר, שהרי הוא אינו ראוי כלל לגביה.

שואלת הגמרא: וְכִי מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ גּוֹבֶה בשטר כלל, אַמַּאי יַחֲזִיר, הלא אין לשטר ערך כלל. משיבה הגמרא: אָמַר רַבִּי נָתָן בַּר אוֹשַׁעְיָא, המוצא מחזיר את השטר משום שהוא ראוי לָצוּר עַל פִּי צְלוֹחִיתוֹ שֶׁל מַלְוֶה – לשמש כביסוי לצלוחית של המלוה, וזהו ערכו הממוני של השטר.

שואלת הגמרא: וְשׁמא נַהֲדְרֵיהּ לְהוּ – נחזירנו לַמַּלְוֶה בכדי לָצוּר עַל פִּי צְלוֹחִיתוֹ שֶׁל מַלְוֶה, שהרי ההחזרה למלוה אינה מחמת שנאמן בטענתו, ומדוע השטר חוזר דווקא לרשותו. משיבה הגמרא: הלוה אינו יכול לדרוש לקבל את השטר ואפילו לא בכדי לצור על פי צלוחיתו, משום שהַמַּלְוֶה הוּא

דְּאָמַר שלא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם והשטר מזויף, ואם כן לדבריו השטר מעולם לא נכתב על ידו, ולא קיבלו חזרה מהמלוה לאחר הפרעון ולא יתכן שהשטר נפל מידו, וממילא אין לו שום תביעה כלפי השטר.

נמצא שלרב אסי ולאביי מדובר במשנה באופן שהלווה מודה בחובו, ונחלקו במה שאמר רבי מאיר שאם יש בשטר אחריות נכסים שלא יחזירנו, שלרב אסי הטעם הוא כי אנו חוששים שמא השטר מוקדם ויבוא לטרוף לקוחות מהזמן הכתוב בו שלא כדין, ולאביי [שאין חשש זה משום שעדיו בחתומיו זכין לו] אנו חוששים שמא כבר פרע ועתה הם עושים קנוניא על הלקוחות. ואם אין בו אחריות נכסים, שאין גובה מלקוחות, יחזיר למלוה ויגבה מהלווה בלבד, שהלא הוא מודה בחובו. ולשמואל מדובר במשנה שאין הלווה מודה בחובו, ולכן אין מחזירים את השטר למלוה כאשר יש בו אחריות נכסים, ואילו כשאין בו אחריות נכסים אי אפשר לגבות בו כלל, ולכן ניתן להחזירו למלוה לצורך על פי צלוחיתו.

הגמרא מביאה אמוראים אחרים שגם כן נחלקו בפירוש המשנה: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַחֲלוֹקֶת רבי מאיר וחכמים האם בשטר שאין בו אחריות נכסים אפשר להחזירו למלוה, היא בְּאופן שֶׁאֵין הַחַיָּיב [–הלווה] מוֹדֶה בחובו, אלא טוען שהשטר מזויף. דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר, שְׁטָר חוב שֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים – שלא נכתב בו שהלווה משעבד את קרקעותיו לצורך פריעת החוב אֵינוֹ גּוֹבֶה בו לֹא מִמְּשַׁעְבְּדֵי – מקרקעות שמכר הלווה ללקוחות לאחר הלוואה וְלֹא מִבְּנֵי חֲרֵי – מקרקעות שברשות הלווה, ומחמת כן אין סיבה שלא להחזיר את השטר, שהרי השטר אינו ראוי כלל לגבייה, ומה שמחזירים אותו למלוה הוא רק משום שהשטר ראוי לשמש את המלוה כביסוי לצלוחיתו. וְרַבָּנָן סָבְרֵי, (מִמְּשַׁעְבְּדֵי הוּא דְּלֹא גָּבֵי, אבל מִבְּנֵי חֲרֵי) מִגְבָּא גָּבֵי על ידי השטר, וכיון שהשטר ראוי לגבייה אין מחזירים אותו למלוה, משום שמחמת הנפילה אנו חוששים שמא השטר מזויף כדברי הלווה. אֲבָל בְּשֶׁהַחַיָּיב מוֹדֶה בחובו, דִּבְרֵי הַכֹּל יַחֲזִיר המוצא את השטר למלוה וְלֹא חַיְישִׁינַן לְפַרָעוֹן וְלִקְנוּנְיָא – ואין חוששים שמא פרע הלווה את חובו, ומה שהוא מודה הוא קנוניא עם המלוה להוציא את הנכסים מיד הלקוחות, אלא אנו אומרים שהודאתו היא אמת, ומחמת הודאתו מחזירים את השטר למלוה בכדי שיגבה בה את חובו.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, מַחֲלוֹקֶת רבי מאיר וחכמים האם בשטר שאין בו אחריות נכסים אפשר להחזירו למלוה, היא בְּשֶׁהַחַיָּיב [–כשהלווה] מוֹדֶה שלוה ולא פרע, דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר, שְׁטָר חוב שֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים, מִמְּשַׁעְבְּדֵי הוּא דְּלֹא גָּבֵי, אֲבָל מִבְּנֵי חֲרֵי שברשות הלווה מִגְבָּא גָּבֵי, ומשום כך, כיון שלא נכתב בשטר שיעבוד הנכסים מחזירים למלוה כיון שאין בזה הפסד ללקוחות, ומה שהמלוה גובה מהלווה, הוא ודאי כדין, שהרי הלווה מודה שלוה ולא פרע. וְרַבָּנָן סָבְרֵי, שגם שטר שלא נכתב בו שיעבוד הנכסים מִמְּשַׁעְבְּדֵי שנמכרו ללקוחות נַמֵּי גָּבֵי, משום שהם סוברים 'אחריות טעות סופר', וכמו שיתבאר לקמן (יד.), והלווה היתה על דעת שישועבדו הנכסים. ומשום כך, למרות ששניהם מודים שהחוב קיים, אין מחזירים את השטר למלוה מחשש שמא החוב פרוע והודאת הלווה היא מחמת קנוניא שעשו הלווה והמלוה ביניהם לגבות את הקרקעות מהלקוחות שלא כדין. אֲבָל בְּשֶׁאֵין הַחַיָּיב [–הלווה] מוֹדֶה בחובו, אלא טוען שלא לוה, או אפילו מודה שלוה אלא שטוען שפרע את חובו, דִּבְרֵי הַכֹּל [–בין לרבי מאיר ובין לחכמים] לֹא יַחֲזִיר המוצא למלוה את השטר משום דְּחַיְישִׁינַן לְפַרָעוֹן כדברי הלווה.

מביאה הגמרא ברייתא בענין זה: תַּנְיָא כָּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – מצינו ברייתא שנאמר בה כשיטת רבי יוחנן, ומברייתא זו ישנה תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בַּחֲדָא – קושיא אחת על דברי רבי אלעזר וּתְיוּבְתָּא דִּשְׁמוּאֵל בָּתְרֵתֵי – ושתי קושיות על דברי שמואל. מָצָא שְׁטָרֵי חוֹב וְיֵשׁ בָּהֶם אַחֲרָיוּת נְכָסִים, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁנִיהֶם – המלוה והלווה מוֹדִים שהחוב עודנו קיים, לֹא יַחֲזִיר המוצא את השטר לֹא לָוֶה – המלוה וְלֹא לָוֶה – הלווה, משום שאנו חוששים שמא נפרע החוב והשטר נפל מיד הלווה, אלא שעשו ביניהם קנוניא שהלווה יודה בחוב ויגבו מהלקוחות שלא כדין. ודין זה הוא בין לרבי מאיר ובין לרבנן. אבל אם אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים, בְּזְמַן שֶׁהַלָּוֶה מוֹדֶה שלוה ולא פרע, יַחֲזִיר לַמַּלְוֶה כיון שזהו שטר שלא נכתב בו שיעבוד הנכסים ולא שייך בו הפסד ללקוחות, ואילו מה שהמלוה גובה מהלווה, זוהי גבייה כדין, שהרי הלווה מודה שלוה ולא פרע. ובאופן שֶׁאֵין הַלָּוֶה מוֹדֶה בחיובו, כגון שאומר שלא לוה מעולם, או שמודה שלוה אבל טוען שפרע את חובו, לֹא יַחֲזִיר המוצא את השטר לֹא לָוֶה – המלוה וְלֹא לָוֶה – הלווה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וטעמו, משום שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר שְׁטָרֵי חוב שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם אַחֲרָיוּת נְכָסִים גּוֹבֶה מִנְכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, כיון שנכתב בשטר שהקרקעות משועבדות לגביית החוב, ובשעת קניית הקרקעות ידעו הלקוחות שהם קונים קרקע משועבדת לגביית החוב, וקיבלו על עצמם סיכון זה, וְשֶׁאֵין בָּהֶם אַחֲרָיוּת נְכָסִים גּוֹבֶה רק מִנְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין שברשות הלווה, כיון שלא נכתב בשטר שהקרקעות משועבדות לגביית החוב, ובשעת קניית הקרקעות לא ידעו הלקוחות שהן משועבדות לצורך כך, ולכך הוא חילק בברייתא בדין השבת השטר בין שטר שיש בו אחריות לשטר שאין בו. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֶחָד זֶה – שטר שנכתב בו שיעבוד קרקעות, וְאֶחָד זֶה – שטר שלא נכתב בו שיעבוד קרקעות, גּוֹבֶה מִנְכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, כיון ש'אחריות טעות סופר' כמו שיתבאר בגמרא לקמן (יד.), והדבר ידוע לכל שכל הלוואה היא על דעת שקרקעות הלווה משתעבדים לצורך פרעון החוב, ועל דעת כן קנו הלקוחות את הקרקעות. ולכך הם סוברים שגם שטר שאין בו אחריות נכסים דינו כשטר שיש בו אחריות המבואר בתחילת הברייתא, שלא יחזיר כלל אפילו שניהם מודים, כיון שאנו חוששים שהשטר פרוע ועשו קנוניא ביניהם לגבות מלקוחות.

דברי הברייתא הם כדברי רבי יוחנן, ויש להקשות ממנה על רבי אלעזר בדבר אחד, ועל שמואל בשנים. שמה שאמרנו תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בַּחֲדָא, היינו כלפי מה דְּאָמַר רבי אלעזר שלְרַבִּי מֵאִיר שְׁטָר שֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים אֵינוֹ גּוֹבֶה מִנְכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים וְלֹא מִנְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין, וְכֵן דְּקָאָמַר רבי אלעזר שפֵּין לְרַבִּי מֵאִיר וּבֵין לְרַבָּנָן לֹא חַיְישִׁינַן לְקִנּוּנְיָא, ואילו בְּבְרַייְתָא קָתָנֵי – בברייתא מבואר ממה שנאמר 'שהיה רבי מאיר אומר שטרי חוב שיש בהם אחריות נכסים גובה מנכסים משועבדים', שבְּשֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים, אמנם מִמְּשַׁעְבְּדֵי שנמכרו ללקוחות הוּא דְּלֹא גָּבֵי חָא [–אבל] מִנכסים בְּנֵי חוֹרִין שברשות הלווה מִגְבָּא גָּבֵי, ולא כדברי רבי אלעזר שביאר בדברי רבי מאיר שאין גובים כלל בשטר זה. וּכמו כן קשה דְּקָתָנֵי [–מבואר בדברי הברייתא] שפֵּין לְרַבִּי מֵאִיר וּבֵין לְרַבָּנָן חַיְישִׁינַן לְקִנּוּנְיָא, דְּקָתָנֵי – שהרי נאמר בתחילת הברייתא, 'מצא שטרי חוב ויש בהם אחריות נכסים אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁנִיהֶם מוֹדִים לֹא יַחֲזִיר לֹא לָוֶה וְלֹא לָוֶה' משום שאנו חוששים שמא החוב כבר נפרע והשטר נפל מיד הלווה, אלא שעשו המלוה והלווה קנוניא ביניהם, שהלווה יודה בחובו ויחזירו את השטר למלוה ויגבה קרקעות מהלקוחות שלא כדין, אֶלָּמָא – מוכח אם כן, שבין לרבי מאיר ובין לחכמים חַיְישִׁינַן לְקִנּוּנְיָא בין המלוה ללווה, ולא כדברי רבי אלעזר שסבר שבאופן שהלווה מודה בחובו מחזירים שטר שיש בו שיעבוד נכסים, ואין חוששים שעשו המלוה והלווה קנוניא ביניהם.

מקשה הגמרא: מדוע אמרת שמהברייתא קשה על דברי רבי אלעזר קושיא אחת, וְהָא תָּנֵי תַּרְתֵּי הוּא – הרי ישנן שתי קושיות מהברייתא על רבי אלעזר: א. בביאור שיטת רבי מאיר, האם בשטר שאין בו אחריות נכסים גובה מנכסים בני חורין או שאינו גובה כלל. ב. בביאור שיטת רבי מאיר וחכמים בשטר שראוי לגבייה מלקוחות והלווה מודה שלא פרע את חובו, האם חוששים לפרעון וקנוניא או שאין חוששים.